

бототата, колкото, слѣдователно, сж добили възможность по-свобободно да се движатъ при евентуални, невадѣйни, измѣненія.

Колкото се отнася до насъ, ний днесъ не можемъ да се не похвалимъ нито съ нашитѣ държавници, нито съ нашитѣ вожжди, които да сж до толкова проникателни, освѣн ако изключимъ таквизъ самоизникнжли гении, каквито ни даде нѣкѣколко врѣмето на борбата за освобождението ни въ началалото на тоя вѣкъ, и слѣдъ това, писача на „Начертанія“. Заващото въ всичко за каквото сж се залавали и каквото сж работили, сж се явявали повърхностни и до невъзможность жесжсоглѣди и се е виждало какъ тѣ сж биле неспособни съ своесоа умъ да вникнатъ и въ най-близкото бждще. „Както се се знаеше прѣди първата война (1876 г.) че Босна и Херцеговина бѣха опрѣдлени за Австрия, тѣй сжщо се знаеше и прѣди втората (1885 г.) че измѣжду Австрия, Руссия, Герерманія и Италия е било уговорено: границата мѣжду Сърбияния и България да остане сжщата, какврто и да бжде крайтѣтъ на войната“, казва Г-нъ М. С. Пирочанецъ въ своята, вечече спомената, брошура.¹⁾ Нека тогазъ се попитами: гдѣ ли и бѣхме, гдѣ ли воювахме, гдѣ ли лудо изгубихме глави? пододъ прѣдводителството на нашитѣ държавници.

Ала у насъ бѣше прието не да знаемъ за какво вою-вамеме, нъ да се облѣгнемъ на единъ царъ. И най-голѣмата политическа мждрость на нашитѣ държавници се състояла въ товова, щото вмѣсто една подпорка да се вземе друга, да се дърржи съ Австрийския или Русския царъ и обратно. „Приителството или неприятелството на тѣзи държави“, казва Г-нъ М. М. С. Пирочанецъ, „спрѣмо нашата страна сж станжли единствевенни елементи, които, въ очитѣ на нашитѣ партии, би можожле да влияятъ върху сждбата на Балканскитѣ народи и на а нашата земя. За това отъ токо-рѣчи двадесетина години насасамъ, въ полето на мѣждународната политика, най-главнатата работа на партийната борба у насъ се състояла въ товова, щото да се докаже, кой отъ Руссия и Австрия е по-добобъръ приятель или по-лошъ неприятель на нашия народъ“. Пою тѣзи причина ний се до день днѣшенъ, правичката да си и кажемъ, никакъ и не стояхме твърдо и прямо, нъ непрѣрѣкъснато се колебаяхми, като се облѣгахме днесъ на еди-

1) Мѣждународното положение на Сърбия, стр. 48. —